

Täysistunto

Tiistai 14.11.2017 klo 14.00—18.01

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 270/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 11/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.23 **Eva Biaudet r:** Arvoisa puhemies! Esitän, että tämä lakiesitys hylätään, kuten eräissä mielipiteissä on perusteltu.

Tämä hallituksen esitys käräjäoikeusverkoston saneeraamiseksi itse asiassa ansaitsisi eduskunnassa paremman käsittelyn. Itse valiokunnan mietintöä käsiteltäessä palautekeskustelussa täällä salissa ei näkynyt kuin pari hallituksen esitystä puolustavaa kansanedustajaa. Valiokunnan puheenjohtaja ansiokkaasti tietenkin oli täällä keskustelemassa, mutta valitettavasti ei myöskään ministeri Häkkänen kokenut, että kysymys olisi ollut riittävän merkittävä, osallistuakseen. Lakivaliokunnan kunniaksi haluan toistaa sen, että siellä käsittely on ollut mielestäni perusteellista ja haasteet on otettu vakavasti. Yhdessä olemme tunnistaneet vaikeat ongelmat ja kielteiset seuraukset esimerkiksi kielellisten oikeuksien täyttämiseksi tai saavutettavuudelle ympäri maata. Mutta lakivaliokunnan huolet eivät ole saaneet kovin paljon vastakaikua sitten hallituksen tai oikeusministerin kannoissa.

Asiantuntijakuulemisissa on esitetty myös hyvin painavia syitä epäillä sitä, että hallituksen esityksen säästötavoitteet voisivat toteutua. Pikemminkin mielestäni tilanne on päinvastoin: Kaikkein suurimpien käräjäoikeuksien erityisenä haasteena on suuren organisaation mukanaan tuomat kustannukset ja tehottomuudet moniportaisessa kommunikaatiossa ja vähäisenä joustavuutena. Toimivien käräjäoikeuksien sulauttaminen kaikkein suurimpiin ei ainakaan tuo mukanaan tehokkuutta tai säästöjä. Käräjäoikeuksien tehokkuutta on vaikeata lisätä nimenomaan säästämällä pois voimavaroja, siis ihmisiä, osaavaa henkilöstöä. Nyt hävitetään myös se osaaminen, joka esimerkiksi on kerääntynyt ja kertaantunut lakkautettaviin käräjäoikeuksiin ja niiden kanslioihin. Vanha henkilöstö harvemmin siirtyy uusiin yksiköihin. Tämä osaaminen on erittäin arvokasta inhimillistä pääomaa, jota tietysti on vaikea mitata rahassa, mutta mielestäni on syytä muistuttaa, että säästöt tulevat tässä todellakin kalliiksi. Asiantuntijat ovat varoittaneet meitä ruuhkautuneista käräjäoikeuksista ja kieli ongelmista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

Suomen kaksikielisyys mitataan yleensä julkisten palveluiden kyvyssä vastata ruotsinkielisten kansalaisten tarpeisiin ennen kaikkea koulutuksessa, terveydenhuollossa ja oikeudenhoidossa. Täydellisesti toimivien kaksikielisten käräjäoikeuksien romuttaminen myös vahvasti kaksikielisillä tai muuten ruotsin enemmistökielisillä alueilla on erittäin lyhytnäköistä. Se osoittaa täydellistä tietämättömyyttä kaksikielisyyden elinehdoista ja se on vastuutonta oikeusvaltion perustuksien nakertamista. Periaatteellisesti tai poliittisesti se on jatkumoa hallituksen linjauksille. Mielestäni jälleen kerran hallitus kääntää selkänsä Suomen kaksikielisyyden elinvoimaisuuden turvaamiselle. En todellakaan osannut edes pelätä näin rajua piittaamattomuutta kokoomukselta ja keskustalta. Historiattomuus on mielestäni häkellyttävää ja hämmentävää.

Meillä ei ole varaa romuttaa hyvin toimivia käräjäoikeuksia. Meillä ei ole varaa lakkauttaa kaksikielisiä kanslioita. Meillä ei ole varaa tyhjentää vasta korjattuja tai rakennettuja toimivia toimitiloja. Mutta meillä on varaa ylläpitää sellaista tuomioistuinlaitosverkostoa, että se todellisuudessa ja käytännössä turvaa jokaisen pääsyn oikeuteen asuinpaikasta riippumatta, myös pohjoisessa, ja meillä on varaa turvata kielelliset oikeudet, joihin maan kaksikielisyys nojaa. Hallituksen esitys tulee meille kalliiksi sekä rahassa että oikeusvaltion rapautumisessa. — Esitän esityksen hylkäystä eriävässä mielipiteessä esitetyin perustein.

16.28 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Biaudet'n tekemää hylkäysoesitystä.

Ehdotus tuomioistuinten keskushallintotehtävien siirtämisestä oikeusministeriöltä riippumattomalle tuomioistuinvirastolle on edennyt. Oikeusministeri Häkkinen kertoi 6.10., että esittää tuomioistuinviraston perustamista. Viraston tehtäviin kuuluisi vastata tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä ja tuomioistuinten toiminnan kehittämisestä, suunnittelusta ja tukemisesta. Nyt esitetyn uudistuksen kaltainen suunnittelu ja toteuttamisvaihtoehtojen arviointi kuuluisi nimenomaan tuomioistuinviraston ydintehtäviin. Kun tuomioistuinvirasto siis ollaan perustamassa, olisi käräjäoikeusverkoston uudistaminen tullut jättää sen käsiteltäväksi.

Käräjäoikeusuudistusta koskeva hallituksen esitys on mitä suurimmassa määrin kytköksissä myös hallituksen esitykseen summaaristen riita-asioiden keskittämisestä tiettyihin käräjäoikeuksiin. Summaariset riita-asiat muodostavat huomattavan osan käräjäoikeuksien työmäärästä, minkä vuoksi niiden mahdollista keskittämistä olisi ollut asianmukaista arvioida samanaikaisesti nyt käsillä olevan uudistuksen kanssa, erityisesti käräjäoikeuksien henkilöstö- ja toimitilatarpeiden kannalta.

Myös perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa katsonut, että samaan asiakokonaisuuteen liittyvien uudistusten toteuttaminen erillisinä lainsäädäntöhankkeina voi merkitä sitä, että valiokunta joutuu arvioimaan tiettyä esitystä puutteellisten tietojen perusteella eikä voi ottaa arvioinnissaan huomioon eri esitysten kumulatiivisia vaikutuksia. Tämä on joissakin muissakin asioissa tämän talon ongelma, että vielä palastellaan näitä esityksiä eikä tuoda kokonaisuuksina. Lakiesitysten yhdessä käsitteleminen ei ole toteutunut, koska summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskeva lakiesitys on viivästynyt ja käräjäoikeusuudistusta on tästä huolimatta viety eteenpäin.

Hallituksen esityksen säästöarviot ovat heikosti ja epävarmasti perusteltuja. Laskelmissa kunnollisia arvioita pidempien asiointimatkojen tuomista kustannuksista tuomioistuinhenkilöstölle, asianosaisille sekä niiden vaikutuksista valtion varoista korvattaviin matkakustannuksiin ei ole huomioitu. Oikeusministeriö on katsonut, ettei sillä ole mahdollisuuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

sia selvittää tarkasti tällaisia kustannuksia. SDP:n eduskuntaryhmä katsoo kuitenkin, että asiasta olisi pitänyt olla käytettävissä ainakin jonkinlaiset kunnolliset arviot.

Edustaja Biaudet otti tuossa edellä esille kielelliset kysymykset. Kun itse tulen tuolta pohjoisesta, niin täytyy sanoa saamen kielen osalta, että on ihan selvä asia, että kun oikeudenhoidon raja siirtyy etelämmäs, myös kielelliset oikeudet heikkenevät. Tämä on tullut kuulemisissa useamman kerran esille.

Meillä on viimeisen 30 vuoden aikana käräjäoikeuksia vähennetty 96 oikeudesta nyt esitettävään 20:een. Viimeisin käräjäoikeusuudistus tehtiin vuonna 2010, jolloin käräjäoikeuksien määrää vähennettiin 51:stä 27:ään. Myöskään tästä uudistuksesta ei ole selvityksiä sen vaikutuksista oikeusturvan saatavuuteen tai tuomioistuinlaitoksen toimintaan. Oikeastaan muuta hallituksella ei ole ollut esittää tämän esityksen perusteluiksi kuin puhtaat säästöt, 7—7,5 miljoonaa euroa, sekä erikoistumisen edut. Tähän kyllä vastalauseena sanon, että hyvä juristi pystyy perehtymään asiaan kuin asiaan ja ottamaan asioita haltuun.

Tässä esityksessä oli joitakin kipupisteitä, erityisesti Varkaus, Iisalmi, Raasepori, Porvoo, Raahe ja Sodankylä, ja näitten osalta olisin kyllä toivonut hallituspuolueitten edustajien taholta vastaantuloa. Nyt tässä esityksessä työntekijät joutuvat tien päälle, vähäiset poliisiresurssit sidotaan käräjäkuljetuksiin, nojataan tekniikkaan, esimerkiksi videokuulemiseen, joiden toteutuminen on käytännössä epävarmaa, välimatkat ovat pitkät ja osittain julkiset liikenneyhteydet heikot, eli tällä esityksellä voidaan olettaa olevan myös heijastusvaikutuksia.

16.33 Mats Löfström r: Värderade herr talman! Regeringens förslag till tingsrättsreform kommer radikalt att minska antalet tingsrätter och sessionsplatser genom nedläggningar och sammanslagningar. Lagförslaget heter ironiskt utvecklingen av tingsrättsnätverket. Denna utveckling innebär att många tingsrätter kommer att läggas ned. Sessionsplatser dras in. De föreslagna nedläggningarna av kanslier och sessionsplatser drabbar många delar av landet, men nedläggningarna på orter med svenskspråkig befolkning löper risk att förorsaka betydande svårigheter att säkerställa service på svenska i framtiden.

Om reformen godkänns i morgon kommer enbart Ålands tingsrätt att vara kvar som tingsrätt med svenska som förvaltningspråk i hela landet. Genom att gå så hårt emot tingsrättsstrukturerna på svenska riskerar nedläggningarna att i framtiden äventyra rättssäkerheten för svenskspråkiga finländare. Statliga omorganiseringar får inte leda till att staten inte kan uppfylla sina språkliga skyldigheter enligt grundlagen.

Tingsrättsreformen kommer också att påverka auskuleringsplatserna. Våra tingsrätter har i dag en synnerligen viktig utbildningsfunktion genom auskuleringsplatser. Genom funktionen säkerställer man bland annat att det finns svenskspråkig personal inom domstolsväsendet i framtiden. Enligt regeringens förslag skulle detta inte kunna säkerställas eftersom antalet platser minskas från dagens fem till två. Sammanlagt finns det i hela landet 138 auskuleringsplatser. Två auskuleringsplatser på svenska är inte tillräckligt. Lagutskottet gör en ändring i lagen som möjliggör flera auskuleringsplatser på svenska, men det hänger på regeringen om det blir fler platser i praktiken. Regeringen måste verkligen se till att den möjligheten som lagsutskottet lagt till används.

Man ska så klart också kunna se över rättssystemets verksamhet och effektivitet, men det får inte gå ut över kvaliteten så att det på sikt riskerar äventyra rättssäkerheten. Det gör det nu när reformen också kommer kort efter den senaste reformen, som inte ännu utvärderats ordentligt. Reformen får inte försvaga statens faktiska möjligheter att fullt ut kunna

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

uppfylla sina språkliga åtaganden, men det riskerar den att göra. Detta för att enligt justitieministeriets tjänstemannaarbetsgrupps bedömning spara under 10 miljoner euro per år.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande att förslaget har konsekvenser för de språkliga rättigheterna och den svenskspråkiga domstolsservicen. Det är en grundlagsenlig rättighet att i egen sak använda sitt eget språk hos domstol. Rättsskyddets tillgänglighet och kvalitet är direkt sammankopplat med denna rättighet. Grundlagsutskottet har också gjort en kritisk observation i att det under beredningen av propositionen kom fram att de nuvarande tingsrätternas svenskspråkiga personal inte är villig att flytta till de nya orterna. Det här kommer att drastiskt försvåra möjligheterna att tillgodose de språkliga rättigheterna i praktiken.

Arvoisa herra puhemies! Käytännössä hallituksen esitys merkitsee sitä, että sellaisten tuomioistuinharjoittelupaikkojen lukumäärä, joissa työkieli on ruotsi, vähenee huomattavasti, mikä vaikuttaa suoraan ruotsinkieliseen tuomioistuinpalveluun tulevaisuudessa. Hallituksen on huolehdittava siitä, että näiden tuomioistuinharjoittelupaikkojen saatavuutta ei vaaranneta.

Herr talman! Förslaget innebär, om lagen i morgon godkänns, att den enda kvarvarande tingsrätten där man har möjlighet att auskultera på svenska skulle finnas på Åland. Även om Ålands tingsrätt blir kvar, vilket är av oerhört stor betydelse, riskerar förslaget ändå att på sikt undergräva tillgången av svenskspråkiga tjänstemän inom domstolsväsendet över hela landet, vilket också riskerar att påverka möjligheten att på sikt erbjuda svenskspråkig service till ålänningar. Regeringen måste tillgodose tillgången till antal auskulteringsplatser på svenska och måste, om reformen godkänns i morgon, utvärdera den och hur den svenskspråkiga servicen fungerar också i praktiken efter den här reformen.

Själv hoppas jag att reformen ännu kommer att stoppas. Jag kommer att rösta emot reformen i morgon och jag rekommenderar alla som vill slå vakt om rättssäkerheten i vårt land också i framtiden att göra detsamma.

16.41 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Biaudet'n tekemää esityksen hylkäämistä. Tämä hallituksen esitys heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Tuomariliiton mukaan esitys on alueellisesti, maantieteellisesti, epätasapainoinen eikä siinä yhdenvertaisuus toteudu. Erityisesti kielelliset oikeudet heikkenevät ruotsin kielen ja saamen kielen osalta.

Vaikutukset kohdistuvat vahvasti muun muassa Uudellemaalle, jossa Raaseporin ja Porvoon toiminta ollaan ajamassa alas, vaikka jo nyt on ollut vaikeuksia rekrytoida ruotsinkielistä henkilökuntaa Espoon toimipisteeseen. On suuri puute, ettei vuonna 2010 tehtyä käräjäoikeuksien karsintaa ja sen vaikutuksia ole selvitetty vaan nyt suoraan esitetään 7:n käräjäoikeuden lakkauttamista ja 21:n käräjäoikeuden istuntopaikan sulkemista. Tällä on vaikutusta oikeuspalveluiden laatuun ja saatavuuteen laajemminkin, muun muassa alueiden työllisyysvaikutuksiin ja siihen, kuinka oikeusaputoimistot ja asianajotoimistot sijoittuvat.

Saamenkielisten osalta: Heidän matkansa oikeuspalveluiden piiriin pitenevät todella hurjasti. Ivalosta Ouluun on 500 kilometriä matkaa. Tämän esityksen kohdalla tullaan jo siihen harkintaan, mikä on ihmisten oikeusturva — versus nämä säästöt, jotka on itse asia-asiantuntijoidenkin toimesta kyseenalaistettu. Oikeusvaltiossa ihmisten oikeusturva on tärkeä arvo, josta on pidettävä kiinni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

16.43 **Thomas Blomqvist r:** Värderade herr talman, arvoisa puhemies! Jag vill börja med att understöda ledamot Biaudets förslag om förkastande, och i och för sig också alla hennes motiveringar. Några reflektioner ändå.

I den reservation som lämnats in i lagutskottet konstateras det att de centralare problemen i reformen hänför sig till de språkliga rättigheterna, den regionala jämlikheten och tidpunkten för reformen, och det är helt sant. Regeringens proposition ger inte garantier för hur man i framtiden ska kunna trygga en tillräcklig svenskspråkig personal, särskilt i Nyland och Österbotten. Särskilt osäkert är det om kanslipersonalen räcker till i framtiden trots att regeringen i propositionsmotiven betonar att man kommer att fästa uppmärksamhet vid saken. Men det räcker ju inte att fästa uppmärksamhet vid saken, det gäller att kunna trygga de språkliga rättigheterna.

I grundlagens 17 § stadgas om de språkliga rättigheterna. Enligt den paragrafen tryggas allas rätt att använda sitt modersmål i domstol, om det så är finska eller svenska, och att få sitt rättsärendes handlingar på det språket. I samma grundlag stadgas det likaså om den offentliga maktens skyldighet att se till att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens rättigheter förverkligas. Och i grundlagens 122 § stadgas också om statsförvaltningens regionala uppdelning, genom vilken man ska se till att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att få service på det egna språket sker på samma villkor.

Det här förslaget fyller tyvärr inte de krav som grundlagen ställer. Det är nu min uppfattning.

Arvoisa puhemies! Useat asiantuntijat ovat lausunnoissaan tuoneet esille, että hallituksen esityksen voidaan katsoa olevan uhka kielellisten oikeuksien toteutumiselle. Olen aivan samaa mieltä. On esitetty näkemyksiä, joiden mukaan kielellisten oikeuksien toteutumista ei kyettäisi uudistuksessa turvaamaan. Uudenmaan kärjäoikeuksien yhdistämisen on katsottu heikentävän kansalaisten kielellisiä oikeuksia niin, että perustuslaissa turvatut kielelliset oikeudet ja suomen- ja ruotsinkielisen väestön tosiasiallinen yhdenvertaisuus eivät toteudu. Erityisesti tämä koskee niitä vahvasti ruotsinkielisiä alueita, joilta kärjäoikeus lakkaa, eli Raaseporia ja Porvoota. Tämän takia minimivaatimus minusta on, että edes kansliat Raaseporissa ja Porvoossa säilytetään. Virkojen nimityksissä ja palkkauksissa on kiinnitettävä huomiota paitsi tuomareiden myös kärjänotaareiden ja kansliahenkilöstön kielitaitoon. Se ei, kuten tässä myös edustaja Karimäki nosti esille, onnistu tänä päivänäkään Espoossa, eikä varmasti tule helpottumaan se tilanne siellä. Raaseporissa ja Porvoossa sen sijaan tämä homma toimii tänä päivänä hyvin, siellä palvellaan sekä ruotsiksi että suomeksi. On muistettava, että jokaisen täytyy osata molempia kieliä. Ei riitä, että yksi tai kaksi kärjäsihteeriä osaa ja tuomari osaa ruotsia. Jokaisen on osattava sekä suomea että ruotsia. Minusta on aivan hullunkurista, että kun tänä päivänä meillä on toimivat kärjäoikeudet sekä Porvoossa että Raaseporissa, jotka siis toimivat moitteettomasti sekä suomeksi että ruotsiksi, nyt ollaan siirtämässä ne pois ja vaarantamassa kielellisten oikeuksien toteutumista.

Värderade talman! Till slut: Det största problemet med det här lagförslaget är att de språkliga rättigheterna och likabehandlingen äventyras. Ett annat problem är att avståndet till tingsrätterna, inte bara i Nyland utan på andra håll i landet, kommer att bli så långt att det är en aspekt som också flera sakkunniga lyft fram som problematisk ur en likabehandlings-synpunkt. Dessutom är inbesparingarna av reformen mycket anspråkslösa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

Jag upprepar att jag stöder ledamot Biaudets förslag om förkastande.

16.47 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Täytyy heti tässä alkuun todeta, että sali on varsin valju ja eipä ole monta ainakaan tätä esitystä puoltavaa puheenvuoroa kuultu tässä salissa ja epäilen, että niitä ei välttämättä tulla kuulemaankaan. [Kari Tolvanen: Tulee vielä!] On tämä esitys saanut kuitenkin tuossa asiantuntijakuulemisessa osakseen sen verran kritiikkiä, ja ihan aiheesta. Niin Tuomariliitto, Asianajajaliitto, Lakimiesliitto ja monet muut tahot ovat esittäneet huolensa siitä, että mikäli tämä esitetty uudistus menee läpi, se heikentää ihmisten, kansalaisten oikeusturvaa, koska välimatkat tulevat pidentymään kohtuuttomasti. Myös kielellisten oikeuksien, jotka on nostettu tässä jo useammassa puheenvuorossa esille, suhteen ollaan hyvin huolissaan, miten ne toteutuvat jatkossa, kun Raaseporissa ja Porvoossa ja samoin Sodankylässä palvelut heikkenevät.

Arvoisa puhemies! Hämmästelen kyllä kovasti sitä, että hallituspuolueet ovat viemässä eteenpäin uudistusta, jonka vaikutuksista on hyvin ristiriitaisia tulkintoja. Edellisestäkään karsinnasta vuodelta 2010 ei ole tehty selvityksiä vaikutuksista siihen, miten se on ruuhkauttanut kanslioita tai istuntopaikkoja, ja tämäkin pitäisi ensin selvittää ennen kuin tehdään uusia uudistuksia. Mitkä ne vaikutukset ovat olleet edellisellä kerralla, ja mitkä ovat tämän uudistuksen tulevat vaikutukset, kustannusvaikutukset mutta eritoten ne muut vaikutukset, jotka ovat kansalaisille tärkeimpiä, elikkä miten ja missä ajassa he saavat oman asiansa oikeudessa ratkaistua ja minkälaisia päätöksiä sieltä sitten syntyy? Täällä salissa edellisellä kerralla kuulin edustajan toteavan, että isommissa kärjäoikeuksissa syntyisi oikeudellisesti laadukkaampia päätöksiä, mutta ainakaan kuulemisten perusteella näin ei ole. Elikkä pienet kärjäoikeudet toimivat tehokkaasti, niissä ei ole moitteen sanaa, eivät ainakaan huonommin kuin isommat kärjäoikeudet. Päinvastoin kun siellä ei ole niin ruuhkaa, niin käsittelyajakin ovat sitten lyhyempiä. Ja kyllä tässä suuri vaara on myös, että näiltä paikkakunnilta, joilta sitten tämä istuntopaikka ja kanslia katoaa, myös muut oikeuspalvelut näivettyvät, oikeusaputoimistot katoavat, lakimiespalvelut katoavat. Mitä tämä sitten tarkoittaa ihmisten oikeusturvalle, se jää nähtäväksi, mutta kovin huolissamme me myös vasemmistoliitossa tästä uudistuksesta olemme.

Ja ei tässä muu auta kuin yhtyä opposition yhteiseen vastalauseeseen ja kannattaa tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

16.50 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itse luulen, että tästä asiasta on kaikki sisältöön liittyvät puheenvuorot jo käytetty, ja itse en niihin puutu. Jokainen tietysti varmaan puolustaa omaa kantaansa ja uskoo siihen, mutta käytän vähän yleisemmän puheenvuoron.

Minusta johtajien tärkein tehtävä on työntekijöiden motivoiminen. Sillä tavalla yrityksestä saadaan parhaat tulokset irti. Jos johtaja tässä työssä epäonnistuu, niin yrityksen tulokset notkahtavat. Minä ainakin itse koen, että valtion rooli on hyvin samankaltainen. Valtion tehtävä on motivoida alueita, niiden yrityksiä ja ihmisiä, jotta he työskentelevät Suomen valtion eteen, rakentavat tänne hyvinvointia, rakentavat vientituloja, bruttokansantuetta. Ehkä tämä on yksi syy, minkä takia itse olisin halunnut tämän hallituksen esityksen hieman toisenlaisena, mutta ymmärrän kyllä, että enemmistöllä tässä eduskunnassa on oikeus ja valta tehdä kakku mieleisekseen.

On ehkä syytä kiinnittää huomiota tämän päivän tapahtumiin, ja katse suuntautuu Kemi—Tornion seutukunnalle. Siellä ollaan ulkoistamassa koko terveydenhuolto sairaala mukaan lukien 15 vuodeksi, ja olisi hieman jopa naiivia uskoa, että kyse on jotenkin yht-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

äkkisestä ilmiöstä tai asiasta. Yleensä asiat kumuloituvat ja sitten jossakin vaiheessa joku katkaisee kamelin selän. Minä uskon, että tässä on käynyt Kemi—Tornion alueella niin. Eihän tätä seutukaupunkien asemaa tämän päivän Suomessa oikein arvosteta eikä sitä kunnioiteta, vaikka siellä tehdään merkittävää työtä ja kasvatetaan Suomen bruttokansantuotetta, niin kuin Ylä-Savossa 500 miljoonaa on viime vuoden saldo viennissä.

Jotenkin minulla on se kuva, että meidän eduskunnassa pitäisi tähän asiaan kiinnittää enemmän huomiota ja keskustella ja arvostaa niitä alueita Suomessa, jotka leipovat sitä kakkua ja bruttokansantuotetta, mutta nyt ihmiset ja yritykset alueella kokevat, että heitä ei arvosteta, [Puhemies koputtaa] ja minusta se on todella huolestuttavaa.

16.53 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kova isku teille siellä Iisalmen ja Varkauden osalta, samoin kuin tämä on kova isku Lapissa. Meiltä loppuu Kemin käräjäoikeus, tulee vain Lapin käräjäoikeus Rovaniemelle. Tornio loppuu istuntopaikkana, Sodankylän kanslia samoin kuin Kemijärvi.

Edustaja Eestilä, kirjoititte Iisalmen Sanomissa 2.11., että on tietysti vielä pieni mahdollisuus olemassa erillisen lausuman muodossa, että niin sanottu trio eli hallituspuolueiden johtajat pääministeriä myöten antaisivat armon käydä oikeudesta ja Iisalmi säilyisi. Kysynkin teiltä nyt, edustaja Eestilä, oletteko edelleen tämän kirjauksen takana ja onko lausuma tulossa.

16.53 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietenkin vastaan. Tämä liittyy siihen, että alueen kansanedustajat yrittivät loppuun saakka saada jonkunmoista kompromissiratkaisua, jolla me olisimme ikään kuin muuttaneet tämän hallituksen esityksen sisältöä. Mutta minä en ole juristi, täällä on sellaisia parempia henkilöitä, jotka pystyvät arvioimaan, mitkä mahdollisuudet eduskunnalla on lausuman kautta hoitaa näitä asioita.

Jos olen oikeassa, olen käsittänyt näin, että kun lakivaliokunta on mietintönsä antanut, sen mietinnön puolesta ovat olleet kaikki keskustalaiset kansanedustajat, kaikki kokoomuslaiset kansanedustajat, kaikki perussuomalaiset kansanedustajat ja kaikki sinisen eduskuntaryhmän edustajat. Silloin lausuma ei voi olla ristiriidassa tämän mietinnön kanssa, ja sen takia tätä lausumaa ei voida enää käyttää muuttamaan lakivaliokunnan hyväksymää mietintöä. Tämä on oma käsitykseni asiasta, mutta niin kuin sanoin, täällä on viisaampia henkilöitä, jotka voivat kertoa mahdollisesti toisenlaisen totuuden, jos se on olemassa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten palaamme puhujalistaan.

16.55 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä oikeuslaitoksien alajosta perustellaan säästöillä, joita minun mielestäni ei nyt aivan selvästi ole pystytty osoittamaan täydelleen, että näin tapahtuisi. Mutta toisaalta kun miettii, miten käy asianomaisille, niin he joutuvat pitempiin matkoihin, ja näin ollen siirretään kuluja pitempinä matkoina ja matkakuluina näille ihmisille sekä menetettyä työaikaa tulee lisää siinä, että ne ovat kalliita asioita näille ihmisille.

Tämä on myös osa sitä aluepolitiikkaa, mitä pitäisi Suomessa harrastaa ja mitä on aina etenkin keskustan suulla paljon puhuttu, että meidän pitää alueellistaa valtion toimipisteitä ja saada työpaikkoja alueille. Nyt näitä ollaan supistamassa oikein tuntuvasti, ja itse miettii, että missä se on se periaatteellinen asia, että miten käy maakunnissa hoidetaan näitä yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

teiskunnan työpaikkoja. Näin tulee käymään Iisalmessa, Varkaudessa, Pohjois- ja Itä-Suomessa ja täällä Etelä-Suomessa: alueilta viedään isompiin paikkakuntiin nämä työpaikat, ja tämä tulee näkymään niitten pienempien ja seutukaupunkien taloudessa ihan tuntuvasti.

Minun mielestäni tässä on kysymys myös siitä tärkeimmästä asiasta, kansalaisten oikeusturvasta, ja se oikeusturva tulee kärsimään tällä uudistuksella erittäin paljon, kun heikennetään laki- ja oikeuspalveluita ihmisiltä. Tähän on myös Tuomariliitto kiinnittänyt huomiota, ja se on ihan samaa mieltä tästä asiasta, että nyt mennään väärään suuntaan oikeuspalveluiden tarjoamisessa.

Kannatan esityksen hylkäämistä.

16.57 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Lueskelin näitä asiakirjoja, ja tämä vastalause, jonka tässä moni edustaja on allekirjoittanut, vaikuttaa perusteiltaan minusta erittäin hyvältä. Tarkastelen näitä hieman kohdittain, ja sitten nostan esille erikseen erityisesti oman kotikaupunkini lausunnot asiasta eli Hyvinkään.

Nämä säästöt, joita tässä tavoitellaan, ovat 3—3,5 miljoonaa, ja lisäksi vielä muutama miljoona euroa tulee erilaisten turvajärjestelyjen supistumisesta ja Aipa-varustelusta. Tämä Aipa-järjestelmään on sähköinen järjestelmä, joka tuomareilta saamani tiedon mukaan ei oikein tunnu kovin reippaasti etenevän, sitä aina siirretään ja siirretään. Itsekään en valtionhallinnossa työskennelleenä tiedä, miten se onnistuu aina niin, että ostetaan ne palvelut sellaisilta tuottajilta, että ne sähköiset järjestelmät eivät koskaan tunnu valmistuvan. Vaikka ihminen lentää avaruuteen, niin siitä huolimatta tämmöistä ei saada tehtyä.

Vastalauseessa on tuotu hyvin esille myös se, että vuoden 2010 reformin vaikutuksiaan ei ole vielä tutkittu.

Tuomariliitto ja Asianajajaliitto ovat tuoneet hyvin esille juuri senkin, että asianajajapalvelut keskittyvät käräjäoikeuspaikkakunnille ja tietysti oikeudellista neuvontaa tarvitaan nykyisin monenmoisissa asioissa, kuten perintöriidoissa, perunkirjoituksissa, monenmoisissa, mitkä eivät välttämättä edes liity sitten rikos- tai riita-asioihin, ja ne palvelut kaikoavat paikkakunnalta. Myös korkeimman oikeuden presidentti Timo Esko on tämän usein tuonut esille.

Säästöjä haetaan myös henkilöstön vähentymisellä, kun henkilöt eläköityvät. Mehän olemme lukee viime vuosina siitä, kuinka tuomarit ovat työtaakkansa alla hyvinkin väsyneitä, joten olen hieman huolestunut heidän jaksamisestaan, ja se ei ainakaan parane tällä. Meidän olisi hyvä muistaa se, että lisäämme jatkuvasti tuomareiden, syyttäjien oikeudellisia velvoitteita luomalla heille erilaisia asioita, joita heidän tulee tarkastaa muun muassa prosesseissa, oikeudenkäynneissä, ja erilaisia huolellisuusvelvoitteita, joita laillisuusvalvojat heille lisäävät, ja tämä ei ainakaan vähennä ja pienennä sitä työmäärää.

Yksi asia näissä edellisissä puheenvuoroissa, josta en ole samaa mieltä, on se, että isommissa käräjäoikeuksissa haavoittuvaisuus on paremmin hoidettavissa, koska pienissä yksiköissä poissaolot saattavat aiheuttaa sen, että siellä ei ole ketään tuomareita. Tämä pystyttäisiin tekemään niin, että tuomareiden virka-alueet olisivat laajempia, siihen ei tätä koko pakettia tarvittaisi. Tästä syystä esimerkiksi perussuomalaiset ovat tänään vaihtoehtobudjetissaan esittäneet lisärahoitusta tuomioistuimille ja syyttäjille. Olen itse työskennellyt tuomioistuinlaitoksessa ja olen lakimies ja olen saanut paljon palautetta sieltä, että ei enää jakseta sen taakan kanssa, ja me emme voi kuvitella, että pelkästään sähköistämällä tämä ongelma ratkaistaisiin, se ei voi olla näin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

Lisäksi tuon muutaman kommentin näistä alueellisista asioista. Itse tosiaan olen Hyvinkäältä ja Hyvinkään kaupunginhallituksessa, ja olen ollut itsekin antamassa tätä Hyvinkään kaupungin lausuntoa asiasta kaupunginhallituksen jäsenenä. Olemme olleet erittäin huolestuneita ja toivoneet, että meillä säilyisi Hyvinkäällä istuntopaikka ja kanslia, koska meillä on melko uudet toimitilat, ja näin tässä esityksessä onkin käynyt. Mutta myös Hyvinkään kaupunki kuten Hyvinkään käräjäoikeuden laamanni ovat olleet sitä mieltä, että tämä Uudenmaan alue tulisi jakaa kahteen asukas pohjaltaan mittavan kokoiseen alueeseen eliikkä yhdistettäisiin Hyvinkään ja Tuusulan käräjäoikeus, se olisi noin 275 000 asukas pohjaltaan — tämä Tuusulan käräjäoikeushan sijaitsee Järvenpäässä, tässä on sellainen erikoisuus, että sen nimi on Tuusulan käräjäoikeus — ja sitten Vantaan käräjäoikeus ja nykyinen Itä-Uudenmaan käräjäoikeus yhdistettäisiin yhdeksi Itä-Uudenmaan käräjäoikeudeksi, se olisi asukas pohjaltaan noin 310 000 asukasta. Tämä olisi kooltaan erittäin kompakti, ja esimerkiksi itse olen usein käynyt tuolla Tuusulan käräjäoikeudessa Järvenpäässä ja — en nyt mitään kuntokartoitusta ole nähnyt — ne tilat ovat erittäin hyvät. Jos ajatellaan tätä verkoston tiheyttä ja matkakuluja, niin se olisi erittäin hyvin ihmisten saatavissa ja tukisi myös niitä muiden oikeuspalvelujen säilymistä alueella.

Korkeimman oikeuden presidentti Timo Esko tuo lausunnossaan esille sen, että kun tätä asiaa on selvitetty virkamiesvalmistelussa — hallituksen esityksestäkin, sivuilta 42 ja 43, tämä käy esille — mitä mieltä ihmiset ja erityisesti lausunnonantajat ovat tästä olleet: 300 lausunnonantajasta selvästi yli puolet, suurin piirtein 60 prosenttia, vastusti uudistusta. Eliikkä tämä olisi semmoinen asia, mikä pitäisi varmasti ottaa huomioon, koska nämä ihmiset, jotka siellä näiden asioiden kanssa ovat tekemisissä, haluavat kehittää varmasti sitä työtänsä mutta myöskin niin, että oikeusturva ei vaarannu. Ja pitäisi huomioida myös se, että ihmisillä on myös mielekäs määrä sitä työtä, että se ei sillä vähene, että me isonnamme käräjäoikeuksia. Näinhän se ei tietenkään ole, vaan siellä pitää olla riittävät resurssit. Ja kuten sanoin, tämä sähköisen asioinnin aineistopankki Aipa on kärsinyt jatkuvista vastoin käymisistä, ja tällä hetkellä sen laajamittaisen käyttöönoton arvioidaan tapahtuvan vuoden 2019 alussa, mahdollisesti. Toivottavasti tämä joka tapauksessa etenee.

Perustuslakivaliokunta, johon kuulun, edellytti tähän seurantaa, ja lakivaliokunnan varsinaisessa mietinnössä näin onkin tehty, mutta mielestäni tässä hätiköidään, koska tässä ei ole niitä vuoden 2010 vaikutuksia tutkittu.

Täällä on yksittäisiä pykäläiä, jotka ovat kannatettavia, mutta tämä kokonaisuus ei kyllä ole kannatettava. Tästä syystä perussuomalaisten eduskuntaryhmä on käynyt asiasta keskustelun, ja me kannatamme ryhmänä tämän lakiehdotuksen hylkäämistä. [Timo Heinonen: Ryhmäpäättöksiä perussuomalaisissa! — Leena Meri: Kaikki olimme samaa mieltä!]

17.04 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Täällä muun muassa edustaja Ojala-Niemelä kyseli sen perään, eikö kukaan hallituspuolueen edustaja ole tätä lakiesitystä puolustamassa, ja voin todeta, että olen täällä sitä puolustamassa. Yksi syy siihen on se, että meillä on jo hallitusohjelmassa lukee se, että oikeusprosesseja nopeutetaan ja mahdollistetaan tuomioistuinten keskittyminen ydintehtäviin. Ja yksi tapa, millä sitä ydintehtäviin keskittymistä voidaan parantaa, on se, että käräjäoikeuksien kokoa kasvatetaan ja tuomiopiiriä laajennetaan, jolloin niillä on mahdollisuus erikoistua ja keskittyä tuomareiden tämmöisen kapasiteetin ja osaamisen kehittämiseen ja parantamiseen. Pitää muistaa, että käräjäoikeudet eivät ole mikään sellainen peruspalvelu kuin terveyskeskukset tai neuvolat, joita ihminen tarvitsee viikoittain, vaan normaali kansalainen joutuu niiden kanssa tekemisiin muu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

taman kerran elämänsä aikana. Sen takia on todella tärkeää, että ne nimenomaan pystyvät keskittymään erikoistuen näihin monimutkaisiin ja yhä vaikeampiin oikeustapauksiin.

Täällä myöskin todettiin muun muassa edustajien Karimäki ja Hänninen toimesta, että vuoden 2010 kärjäoikeuksien rakenneuudistusta ei olisi arvioitu. Täällä lakivaliokunnan mietinnössä kyllä todetaan, että uudistuksen vaikutuksia on selvitetty kolmen kärjäoikeuden osalta vuonna 2013, ja nimenomaan on todettu, että suurempia yksiköitä muodostamalla kärjäoikeuksien resurssit on saatu tehokkaammin käyttöön ja niiden tuottavuus ja taloudellisuus ovat parantuneet.

No, sitten on tehty tietenkin hyvin monimutkaista ja perusteellista harkintaa sen suhteen, mitkä kärjäoikeudet säilytetään, ja tässä on hyvin tarkasti kuunneltu muun muassa näitä kielellisiä oikeuksia edustavia tahoja ja otettu huomioon ruotsinkieliset ja saamenkieliset lähtökohdat. [Puhemies koputtaa] Uudistuksen myötäähän kaksikielisten kärjäoikeuksien määrä vähenee kahdeksasta viiteen. [Puhemies koputtaa] Kuitenkin täällä mietinnössä toteamme, että muutoksella ei...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Kauma, haluatteko tulla tänne eteen jatkamaan?

... tule olemaan vaikutusta asioiden käsittelyyn, joka määräytyy aina kielilain kannalta myös jatkossa.

17.07 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Monet jo nykyisellään miettivät, uskaltavatko turvautua kärjäoikeuksien ja oikeuspalvelujen saatavuuteen kustannusten pelossa. Ja on ihan päivänselvä asia, että nyt kun kärjäverkoston edelleen harvennetaan, niin välimatkat muodostuvat entistä pidemmiksi, jolloin ihmisille syntyy se kuva, että oikeuden saatavuus on vielä huonompaa kuin aikaisemmin eikä uskalleta oikeuspalveluihin turvautua. Ja tämä on minusta väärä kehityssuunta. Nyt ollaan menossa sen kipurajan ja -kynnyksen yli, että meillä alkaa tässä maassa olemaan liian harva kärjäoikeusverkko. On totta, että tämä ei ole lähipalvelua. Harva käy joka päivä saati kerran vuodessa saati elämänsä aikana kärjäoikeuksissa, mutta voin sanoa sen, että jos kärjäoikeuteen on matkaa tuhat kilometriä, kuten tällä muodostuu 500 kilometriä sivu, niin se on ikimuistoinen kärjämatka, vaikka sen tekisi vain kerran vuodessa. [Puhemies koputtaa] Toivon, että tämä otettaisiin huomioon myös jatkossa.

17.08 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kauma totesi, etteivät ihmiset montaa kertaa elämässään tarvitse oikeuspalveluja eikä se ole lähipalvelu. Näinhän se onkin, mutta silloin kun ihmiset näitä palveluja tarvitsevat, on kysymys heidän kannaltaan merkityksellisistä kysymyksistä. Silloin oikeuspalveluiden laatu on äärimmäisen tärkeää ja kielelliset oikeudet ovat olennaisia. On keskeistä, että ihminen voi käydä oikeuspalveluissa omalla äidinkielellään ja ymmärtää kaiken sen monimutkaisen kielenkäytön, mikä tähän prosessiin liittyy. Edustaja Kauma totesi, että tässä olisi tehty harkintaa kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, mutta näinhän ei juurikaan ollut. Jos luette tarkkaan tuon vastalauseen ja siihen liittyvät perustelut, niin hyvin vahvasti asiantuntijat ovat kritisoineet juuri näiden kielellisten oikeuksien toteutumista Uudellamaalla, Pohjanmaalla ja pohjoisessa saamenkielisillä alueilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

17.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on saanut hyvin perusteellisen käsittelyn valiokunnassa ja asiantuntijat ovat tuoneet hyvin monipuolisesti esiin sen erilaisia vaikutuksia. Täytyy sanoa, että ainakin itse jäin valiokunnassa siihen näkemykseen, että valtaosa valiokunnan jäsenistä odotti ja toivoi viimeiseen saakka, että järki voittaisi ja ministeri Häkkinen toisi sellaisen esityksen kompromissina, jolla nämä täällä esiin nostetut monet kipupisteet olisi voitu kohdata, ja olisimme valiokuntana voineet tehdä yksimielisen esityksen tästä. Mutta koska näin ei käynyt, oppositio on tehnyt perussuomalaisia lukuun ottamatta täysin yksimielisen päätöksen tästä asiasta vastalauseen muodossa, jota myös tässä kannatan, ja sen esitän ja siihen olevia näkemyksiä.

Tämä kärjäoikeusuudistus on merkittävä uhka oikeusturvan saatavuudelle. Siitä ei pääse mihinkään. Kyseessä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan kärjäoikeuksien rakenneuudistusta, minkä seurauksena kärjäoikeusverkosto vähenisi Suomessa 20 kärjäoikeuteen nykyisten 27 kärjäoikeuden sijasta. Lisäksi istuntopaikat vähenevät 57:stä 36:een, mitä voidaan pitää todella dramaattisena muutoksena. Nämä tuomioistuinten merkittävät rakennemuutokset alkoivat jo 90-luvulla, jolloin kihlakunnanoikeudet ja raastuvanoikeudet lakkautettiin ja alioikeuksien määrää vähennettiin 97:stä 70:een kärjäoikeuteen. Pienempien kärjäoikeuksien yhdistämistä on 2000-luvulla jatkettu asteittain niin, että vuonna 2000 kärjäoikeuksia oli 66 ja vuonna 2007 enää viitisenkymmentä. Viimeisin rakenneuudistus tapahtui vuoden 2010 alusta lukien, jolloin kärjäoikeuksien määrä puolitettiin 51:stä 27:ään, ja nyt siis mennään jo 20:een. Voi jokainen miettiä, joka tätä keskustelua seuraa täällä salissa ja siellä kotona, että kun 100:sta tullaan 27:ään, niin miten se ei muka vaikuttaisi oikeuden saatavuuteen. Väitän, että yhtälö on erittäin selvä. Lisäksi kun ottaa huomioon vielä tämän Iisalmen tilanteen, sen oikeudelliset ympäristövaikutukset, ja sitten vielä Lapin hankalan tilanteen ja vielä nämä kielelliset muutokset, voidaan puhua jopa suomalaisen oikeuslaitoksen katastrofisuunnasta — ei ehkä vielä ole katastrofitila, mutta suunta on hyvin selkeä. Tämä on hyvin johdonmukainen tämä suunta, ja se kyllä hie-man ihmetyttää, että kun kuitenkin hallituspuolueissa on lukenutta väkeä, paljon juristeja joukossa, niin miten he suostuvat tällaiseen toimintaan. Tämä kyllä hämmästyttää.

Edellä mainitusta ilmenee, että kärjäoikeusverkosto on käynyt läpi viimeisten vuosikymmenten aikana merkittäviä rakenteellisia muutoksia ja verkoston harventamisen. Nyt esitettävä rakenneuudistuksen kaltainen uudistus tehtiin tavalla, jota siinä yhteydessä luvattiin seurata, mutta, kuten täällä on tullut ilmi, vain kolmen kärjäoikeuden kohdalta tuota seurantaa on tehty. Minusta tämä on suuri puute. Ei sitä voi millään kutsua sellaiseksi selvitykseksi, mitä tässä on alun perin ajateltu.

Sitten vielä tuomioistuinvirastosta: Keskeinen peruste hylkäämisesitykselle on myös uudistuksen huono ajoitus. Uudistusta ei tulisi tehdä ennen kuin on ratkaistu, tullaanko Suomeen perustamaan suunniteltu tuomioistuinvirasto. Oikeusministeriössä asetettiin toukokuussa 2016 toimikunta valmistelemaan tuomioistuinviraston perustamista. Oikeusministerin asettama toimikunta antoi ehdotuksensa 21.4.2017. Toimikunta ehdotti, että Suomeen perustettaisiin tuomioistuinvirasto. Olisi ollut viisautta jättää tämä verkoston pohtiminen nyt tälle tuomioistuinvirastolle, joka nyt siis aiotaan perustaa.

Toinen tämän uudistuksen kannalta erittäin huono asia on se, että kun valtaosan näistä säästöistä on ajateltu syntyvän Aipan tietokone- ja -ohjelmistouudistuksien seurauksena, niin nyt myös tämän Aipan kohdalla tätä uudistusta on päätetty siirtää vuoteen 2021.

Minä vain kysyn ihan vilpittömästi kaikilta hallituspuolueiden edustajilta, mikä ihmeen kiire tällä uudistuksella oli. Tässä olisi ollut aivan hyvä syy tehdä ensinnäkin nämä arvi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

oinnit edellisestä uudistuksesta loppuun, sitten katsoa tämä tuomioistuinvirastokortti ja sitten vielä tämän tietoteknisen uudistuksen Aipan toteutuminen, se, miten se käytännössä toimii ja syntyykö niitä säästöjä.

Uudistusta on perusteltu tuomioistuinten toimintaympäristön muuttumisella ja sillä, kuinka muutos edellyttää toimenpiteitä oikeudenhoidon korkean laadun turvaamiseksi. Luomalla nykyistä suurempia hallinnollisia yksiköitä pyritään vaikuttamaan työmäärään ja resurssien jakamiseen nykyistä tehokkaammin ja tasaisemmin. Tästä tavoitteesta poiketen katson uudistuksen huonontavan nyt näitä tavoitteita. Ei ole ollut mitään todisteita asian-tuntijakuulemisten perusteella siitä, että tämän uudistuksen myötä oikeuskäsittely jotenkin muuttuisi tehokkaammaksi. Pikemminkin on nähty suuria vaaroja ja heikkouksia siinä, että tämän uudistuksen myötä erityisesti kielelliset oikeudet merkittävästi tässä maassa vaarantuvat. Vaikka itse en ole ruotsinkielinen, pidän kyllä ihmeellisenä sitä, että kun kuitenkin me olemme virallisesti kaksikielinen maa ja perustuslaki turvaa tätä kaksikielisyyttä, niin miten ihmeessä lähdetään tähän suuntaan, että kohta ruotsinkielisiä palveluja ei tosiaan saa muualla kuin Ahvenanmaalla.

17.16 Seppo Kääriäinen kesk: Arvoisa puhemies! Kaikki olennainen tästä itse käräjäoikeusasiasta on kutakuinkin sanottu. Hyvää keskustelua puolin, toisin ja kolmansin. Minulla onkin muutama ajatus lähinnä ikään kuin edustaja Eestilän puheenvuoron jatkoksi. Tässä on kysymys hyvin monen seutukaupungin tulevaisuudesta. Käräjäoikeuspäätös koskettaa juuri tällaisia seutukaupunkeja, ja kuten me voimme lukea tilastoista, peräti 15 prosenttia bruttokansantuotteesta syntyy näissä seutukaupungeissa ja niitten alueilla johtuen siitä, että siellä on todella menestyviä vientiyrityksiä ja että aluerakenne tasapainottuu aika pitkälti seutukaupunkien elinvoimaisuuden takia. Kansalaisille on syntynyt jo vuosien mittaan sellaista oloa, että valtio on jotenkin vetäytymässä näiltä alueilta, johtuen siitä, että ministeriöittäin on tehty tällaisia karsimispäätöksiä ja ne karsimiset ovat kasautuneet näitten seutukaupunkien kohdalle, yksiin ja samoihin. Eduskunnan tarkastusvaliokunta kiinnitti tähän aikoinaan, muutama aika takaperin, aika vakavaakin huomiota.

Äänestyksessä tulee käymään niin kuin käy. Onko se huomenna vai milloin, tulos on sitten se, mikä se onkin, ja on pystyttävä katsomaan tässäkin asiassa pidemmälle, äänestystuloksen yli. Vakava ajatuksemme on Pohjois-Savosta ja Ylä-Savosta erityisesti se, että maan hallitus, tämä nykyinen, ja tulevat hallitukset ottavat vakavalla tavalla huomioon seutukaupungeissa olevat tunnot, siis ne tunnot, että valtio vetäytyy sieltä kaikkien toimintojen osalta pois. Niitten tunteiden osalta ja pohjalta voi syntyä, sanon sen tässä, melkein pämitä tahansa — myös semmoista, mikä ei ole toivottavaa.

17.18 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Kaikki tuo, mitä edustaja Kääriäinen äsken sanoi, on tietysti täysin vastaansanomaton. Tämä esitys koskee totta kai myös omaa kotimaakuntaani, lähinnä nyt istuntopaikkojen osalta, ja tietysti isoin kysymys, mikä täällä salissakin tänäänkin on moneen kertaan lausuttu julki, on se, miten näitten oikeudellisten palvelujen saatavuus nyt sitten voidaan turvata maantieteellisistä etäisyyksistä huolimatta. Mutta samalla on tietysti, kun tätä uudistusta arvioidaan, arvioitava sitä, millaista käsittelyä kunkin yksittäisen asiakkaan asia edellyttää nimenomaan tuomioistuimessa, ja sekin on tosiasia, että monet ovat sellaisia rutiiniasioita, jotka eivät edellytä asiakkaan itsensä saapumista tuomioistuimeen. Kun tilanne on tämä, mikä se nyt tällä hetkellä on, niin on katsottava ainakin minun mielestäni sillä tavalla, että kun tätä tuomioistuinverkostoa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

nyt muutetaan, niin meidän on panostettava sähköiseen asiointiin ja tekniikan täyteen hyödyntämiseen eli muun muassa videotekniikkaan, ja tätä myötä kyllä on täysin välttämätöntä, että nyt ruvetaan tässä yhteydessä panostamaan myös kuntien ja valtion yhteispalvelupisteisiin ja niitten sähköiseen resursointiin niin, että muun muassa tätä videotekniikkaa pystytään näissä tuomioistuinasioissa hyödyntämään ja käyttämään. Eli rohkenen jopa sanoa sillä tavalla, että minä suorastaan vaadin sitä, että näitten valtion yhteispalvelupisteitten kehittämisessä nyt pistetään tuolla kuntatasolla myös valtion ja ministeriöitten toimesta aivan uusi vaihde päälle.

17.20 Kari Tolvanen kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää tästä hyvästä keskustelusta ja totta kai valiokunnan hyvästä mietinnöstä: tämä asia on ainakin perusteellisesti käsitelty. Oikeudenhoidon uudistettava, siksi meillä on vaalikausien yli menevä oikeudenhoidon uudistamisohjelma. Ja itse asiassa myös tätä tuomioistuinverkkoa, käräjäoikeusverkkoa, on uudistettava. Totta kai säästöjä tällä tehdään tässä hetkessä, mutta ennen kaikkea tulevaisuudessa.

Minun mielestäni on pakko tehdä tämä uudistus, jotta saamme meidän käräjäoikeudet varustettua asianmukaisin teknisin välinein. Se on totta, että tämä Aipa, niin sanottu aineistopankki, edelleen viivästyy, se on valitettavaa, mutta tosiasia on, että se on vain yksi osa tätä teknistä muutosta käräjäoikeudessa. Siellä on mahdollisuus luoda näitä etäyhteyksiä, jotta todistajien, asianomistajien, ehkä epäiltyjenkään ei tarvitse joka asiassa tulla sinne pitkälle käräjäoikeuteen, vaan se voidaan etänä hoitaa. Samoin turvajärjestelyt pitää saada ajan tasalle, ja meillä ei ole varaa näiden kaikkien nykyisten salien varustamiseen tähän kuntoon. Sen lisäksi, kun me teemme lainsäädäntöä, joka vähentää sitä, että asianosaisten tarvitsee tulla käräjäoikeuksiin — esimerkiksi nyt niin sanottu sakkolaki, joka on lakivaliokunnassa — tällä uskon pärjäävämmme.

Samoin toinen asia: tuomarit haluavat erikoistua. Meidän lainsäädäntö on vaikeutunut sekä täällä Suomessa että EU:n takia. Erikoistumista kaivataan, ja se onnistuu paremmin vähän suuremmissa tuomioistuimissa. Samoin työtä pystytään jakamaan tasapuolisemmin, ja se haavoittuvuus on vähäisempää kuin, otetaan nyt vaikka, viiden tuomarin tuomioistuimissa, joissa pienten poistumien takia se ei ole enää kovinkaan toimintakykyinen.

Eli tämä uudistus on minun mielestäni välttämätön viedä eteenpäin.

17.22 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Tolvanen tuossa aiemmin totesi, tämä on vain yksi osa tätä oikeustoimen ja oikeusprosessien parantamiseen liittyvää rakenneuudistusta.

Edustaja Laukkanen tuossa aiemmin totesi, että tämä olisi katastrofaalinen uudistus, mutta mielestäni hän kyllä nyt tässä todellakin liioittelee tätä tilannetta. Pitää muistaa, että rakenneuudistusten tulee noudattaa myöskin väestöliikkeiden suuntaa. Eli kun ihmiset lähtevät isompiin kaupunkeihin, niin palvelutkin menevät enempi sinne. Ei ole tarkoituskaan, että käräjäoikeuksia löytyy jokaisesta niemennotkosta ja niin edelleen.

Sitten edustaja Laukkanen nosti esiin myös tämän tuomioistuinviraston mahdollisen perustamisen ja että päätöstä pitäisi lykätä siihen saakka, mutta pitää muistaa myöskin henkilöstön asema. He elävät epävarmuudessa, ja uudistuksissa pitää päästä eteenpäin, ja tämä on ihan hyvä tapa aloittaa se.

Ja vielä, puhemies, viimeisenä asiana tämä kieliasia. Hallitus ei voi eikä halua heikentää ruotsin- eikä saamenkielisten asemaa, ja tässä mielessä, kuten aiemminkin totesin, nouda-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

tamme jatkossakin kielilain säännöksiä, ja se tarkoittaa sitä, että rikosasioissa pääasiassa noudatetaan vastaajan kieltä ja riita-asioissa jommankumman asianosaisen kieltä.

17.24 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Itse olen sitä mieltä, että kaksikieliset palvelut turvataan virastoissa parhaiten kielituomarikiintiöillä. Itse näen ja perussuomalaiset näkevät tämän niin, ettei koko viraston tarvitse olla ruotsinkieliseksi nimetty; tärkeintä on se, että ihmiset osaavat sitä kieltä, mitä heidän tulee osata, ja myöskin se, että sillä ei ole merkitystä, missä se on opittu. Siihen liittyy myös tämä vapaan kielivalinnan kokeilu.

Ehkä hieman ihmetyttivät nämä kokoomuksen puheenvuorot. Erityisesti edustaja Eestilä puhui vientiyrityksistä, ja Kääriäinenkin, ja motivoinnista. Nyt ehkä kuitenkin me puhumme kansalaisten oikeudesta oikeusturvaan ja valitusoikeuksista, ja se ei nyt ehkä ihan ole rinnastettavissa osakeyhtiöiden maailmaan ja siihen ketteryuteen. Meillä on kuitenkin tuomioistuimissa ja oikeudenhoidossa todella tiukat prosessisäädökset, ja se ei ole vain pelkästään sitä, että johto siellä motivoi. Ensinnäkään siellä ei ole mitään palkkiojärjestelmää, niin että siinä on vähän vaikea motivoida. Siellä ei ole muuta kuin sitä, että jos teet työsi nopeasti, saat lisää töitä.

Sitten toinen kysymys henkilöstön osalta on se, että esimerkiksi Hyvinkään tuomiopiirissä osahan siirtyy nyt Riihimäen ja Lopen siirtymisen vuoksi Hämeenlinnan tuomiopiiriin. Siellä joutuu henkilökuntaa myös siirtymään, niin että tämä ei koske nyt pelkästään asiakkaita, vaan tämä koskee myös henkilökuntaa. Osa heistä asuu muun muassa Hyvinkäällä, ja sekin on asia, joka ihmisiä harmittaa, ja se on hyvä muistaa.

Näistä videolaitteista: Siitä huolimatta, vaikka täällä nyt lasketaan paljon sen varaan, se ei silti tunnu hirveästi edistyvän. Toivonkin, että hallituspuolueet nyt sitten, jos tämä lasketaan näiden yhteispalvelupisteiden varaan, pitävät huolta, että sinne tulee rahoitus ja osaaminen. Olen itse ollut joskus kokeilussa maistraatin virkamiehenä tämmöisessä yhteispalvelupisteessä, ja siellä kun ei oikein mikään toiminut ja sitten siellä ei ollut kaikkien henkilökuntaa ja sitten tuli ristiriitaisuuksia oikeudellisen neuvonnan osaamisesta ja siitä, miten se oli toteutunut, niin en tiedä sitten, siirretäänkö ne rahat nyt vain sitten sinne yhteispalvelupisteisiin tästä. [Puhemies koputtaa] Tämä on vakava asia.

17.26 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Se on juurikin näin, kuten edustaja Kääriäinen täällä totesi, että valtion työpaikat ovat aiemmin vähentyneet erityisesti maaseutumaisissa kunnissa ja kanslioiden lopettaminen vie ennen pitkää seutukuntien muutkin oikeudelliset palvelut. Viime vaalikaudella, kun SDP oli hallituksessa, sain kylästyminen asti kuulla keskustapuolueen edustajien taholta tätä keskittämishuutoa, ja Iisalmen osalta, kun nyt sieltä sairaalan leikkaukset loppuvat ja käräjäoikeuden kanslia suljetaan, voi sanoa, että tämä on kyllä aika järjetön päätös, koska kansliahenkilökunnalla ei ole muita vaihtoehtoja kuin ryhtyä sahaamaan Iisalmen ja Kuopion väliä. Lisäksi Iisalmen kanslian säilyttämistä puoltaa myös Sukevan vankila. Edustaja Kääriäinen, teihin luotetaan kovasti tuolla alueella, ja olettekin todennut Iisalmen Sanomissa 24.10., että vastustatte kanslian lakkauttamista. Kysynkin teiltä: Mitä tulette tekemään kanslian säilymisen puolesta? Eikö nyt pitäisi vielä yksi ponnistus tehdä tämän eteen?

17.27 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kaumalle tarkennuksena, että sanoin, että tämä suunta on katastrofaalinen. Siinä on hieman eroa siihen, että tämä esitys olisi katastrofaalinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 117/2017 vp

Näiden vaikutusten, jotka tästä uudistuksesta nyt ovat syntymässä, laajuudessa tulee huomioida, että nämä käräjäoikeuksien poistumiset tarkoittavat ajan kuluessa muiden oikeuspalveluiden, kuten oikeusapu-, laki- ja asianajopalveluiden poistumista, mistä johtuen nämä muutoksen vaikutukset ulottuvat käräjäoikeuspalveluita huomattavasti laajemmalle alueelle. Kun sitten ottaa huomioon, kun ajatellaan, että vaikka Savonlinnasta poistuvat nämä palvelut ja sieltä on poistunut myös muita todella isoja, merkittäviä asioita, niin tämä kokonaisuus alkaa todella näyttää siltä, että maaseutu kohta ihan tarkoituksenmukaisesti halutaan näistä palveluista karsia, ja yhdyn kyllä tähän edustaja Kääriäisen huoleen siitä, miltä tämä toiminta alkaa tuolla Kehä kolmosen toisella puolella näyttää.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.